

ههولەکانی وهزارهتی نهوتی عێراق بۆ دهستبهسهرداگرتنی نهوت و گازی ههریمی کوردستان

22-05-2022

نووسههکان

مهحموود بابان

کورتە : وهزارهتی نهوتی عێراق به دوو نامه و له دوو ریگهی جیاوازهوه لهم مانگهدا ههولەکانی بۆ دهستبهسهراگرتن و دوورخستنهوهی کۆمپانیاکانی بواری نهوت و گاز له مامهڵکردن لهگهڵ ههریمی کوردستان خستوههتهگهڕ

وہزارەتی نەوتی عێراق بە دوو نامە و لە دوو رێگەى جیاوازەوہ لەم مانگەدا ھەولەکەنى بۆ دەستبەسەرکرتن و دوورخستنەوہى کۆمپانیاکانى بوارى نەوت و گاز لە مامەڵکردن لەگەڵ ھەریمی کوردستان خستووەتەگەر، بەکەمیان لەرێگەى ناردنى نامەپەکەوہ بۆ کۆمپانیا نیودەولەتیەکانى بوارى نەوت و گاز لە ھەریمی کوردستان، کە بچن راستەوخۆ لەگەڵ کۆمپانیای سۆمۆ مامەلە بەکن و دووھمیش لەرێگەى دامەزرراوہیەکی راویژکاریى یاسایى بەناوی کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن کە پەيوەندى بە کۆمپانیاکانەوہ بەکن کە لە ھەریمی کوردستان کار دەکەن و رێگەى نوێ بۆ مامەڵکردن لەگەڵ بەغدا بدۆزنەوہ[1]، تاوہکو ئەم پەنابردنە بۆ ئەم دامەزرراوہ یاساییە نیودەولەتیە لەپاستیدا شتەکان ئاسایی بوون و لەچوارچۆیەکی سیاسى و بگرە خواستى ئیستای بەغدا بەھۆى داہەشبوونى کورد و شیعەوہ پەيوەست بە پیکھینانى حکومەتى نوێ لیکدەدراپەوہ، بەلام ئەم ھەنگاوەى ئەمجارە و پەنابردن بۆ دامەزرراوہیەکی وەک کلیری گۆتلیب جیگەى ھەلۆھستە لەسەرکردن، چونکە دوو مەترسى لە پششى ئەم پەنابردنەوہیە کە لێرەدا ھەولەدەدەین روونى بەکەینەوہ.

ھەولەکەنى عێراق بۆ دەستبەسەرکرتنى نەوت و گازى ھەریمی کوردستان

سەرەتای ھەولەکەنى وەزارەتى نەوتى عێراق دەگەریتەوہ بۆ دواى بپارەکەى دادگای بالای فیدرالی، کاتیک لە 14ى شوبات ئەمسالدا یاسای نەوت و گازى ھەریمی کوردستان بە "نەدەستووری" لەقەلمدا، ھەرچەندە کاردانەوہى دامەزرراوہ فەرمییەکانى ھەریمی کوردستان بە ھەر چوار سەرۆکایەتیەکەشەوہ بەدواى خۆیدا ھینا، بەلام وادیارە ھەولیکی بیوچان و لەرێگەى جیاوازەوہ لە 16ى شوباتەوہ بۆ جیبەجیکردنى بپارەکە ھەبە، بەلام وادیارە بە دانوساندن یاخود بە دەرکردنى بپار و تاقیکردنەوہى رێگەى جیاواز نەتوانراوہ بپارەکە جیبەجیکریت، ئەمەش ئەوھمان بێردەخاتە بەکارنەھینانى شیوازی دیکە لەلایەن بەغداوہ بۆ لاوازی دەسەلاتى نیوخۆى لە بەغدا دەگەریتەوہ، ئەگینا پەنابردن بۆ دامەزرراوہیەکی یاسایى وەک کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن دەرخەرى ئەم راستییە.

خشتەى 1: کرۆنۆلۆجى ھەولەکەنى بەغدا بۆ دەستبەسەرکرتنى نەوت و گازى ھەریمی کوردستان

رۆژ	ناونیشان بەیاننامە و بپارەکان	لەلایەن	تیبینی
15ى شوبات 2022	یاسای نەوت و گازى ھەریمی کوردستان 'نەدەستوورییە[2]	دادگای فیدرالی عێراق	بپارەکە سیاسى لیکدراوہیەوہ
24ى ئادار 2022	نوسراویکی چوارخالی بەناونیشانى "جیبەجیکردنى بپار" ئاراستەى حکومەتى ھەریمی کوردستان و وەزارەتى سامانە سرووشتییەکان کرد	وہزارەتى نەوتى عێراق	
29ى ئادار 2022	وۆرکشۆپى وەزارەتى نەوتى عێراق بۆ تاوتویکردنى میکانیزمەکانى بەرپۆھەبردنى پيشەسازى نەوت لە ھەریمی کوردستان[3]		
2ى نیسان 2022	پيشەسازى نەوت و گازى ھەریمی کوردستان لەسەر میزى گفتوگۆى نیوان وەزارەتى نەوت و کۆمپانیای نیشتمانى نەوتى عێراق[4]	وہزارەتى نەوتى عێراق	
7ى نیسان 2022	گرێبەستى خزمەتگوزارى و ھاوبەشیکردن لە بەرھەمھیناندا گفتوگۆى نیوان وەزارەتى نەوت و کۆمپانیای نەوتى نیشتمانى عێراق[5]	وہزارەتى نەوتى عێراق	
11ى نیسان 2022	کۆبوونەوہى ھەولیر و بەغدا، جەختکردنەوہ وەزارەتى نەوتى عێراق لەسەر گرنكى پنداچوونەوہ بە گرێبەستە نەوتییەکان و دامەزراندنى کۆمپانیایەکی نەوتى لە ھەولیر[6]	وہزارەتى نەوتى عێراق	ھەردوولا بە ئیجابى وەسفى کۆبوونەوہکەیان کرد

28 ی نیسان 2022	چوارەم کۆبوونەوێ وەزارەتی نەوت و گەرنگترین خالەکانی گۆتارەکی وەزیری نەوتی عێراق، نرخێ بەرھەمھێنانی بەرمیلێک نەوتی خاوەن لە ھەرێمی کوردستان تێچوووی 50% فرۆشتنەکەپەتی. داھاتی نەوتی فرۆشراو لە ھەرێم لە 50% بەھای نەوتی فرۆشراو تێناپەریت [7]	وەزارەتی نەوتی عێراق
7 ی ئایار 2022	وەزارەتی نەوت بەرھەو جێبەجێکردنی دەقی بێرھەمھێنانی دادگەیی فیدرالی دەچیت [8]	وەزیری نەوتی عێراق
12 ی ئایار 2022	کۆمپانیای نەوتی نیشتمانی - بەشی گریبەستەکانی نەوت و مۆلەتەکان. شیکاریی گریبەستە تێچوو بۆ گریبەستە نەوتیەکانی ھەرێمی کوردستان [9]	وەزیری نەوتی عێراق
15 ی ئایار 2022	بەیاننامە کۆمپانیای نەوتی باکوور و دەستبەسەرگرتنی کێلگە نەوتی کەرکوک لەلایەن ھەرێمی کوردستان	کۆمپانیای نەوتی باکوور
19-5-2022	ناردنی نامە بۆ کۆمپانیای نەوت لە ھەرێمی کوردستان [10]	وەزارەتی نەوتی عێراق

مەترسییەکانی پشت پەنابردن بۆ کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن چین؟

راسپاردنی کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن لەلایەن وەزارەتی نەوتی عێراق و مەترسییەکی گەورە دەخاتە بەردەم کارکردنی ھاوبەشی ھەولێر و بەغدا، چونکە کارکردنی کۆمپانیایەکی رابوونە یاسایی بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ کۆمپانیایان بەبێ ھەرێمی کوردستان ھیچ مانایەک بۆ کارکردنی پیکەوێ نایھێتەو و کیشەکان لەئاستی نۆخووییە دەباتە ئاستی نۆدەوڵەتی، ھەر ئەمەش بەغدا کە زانیویەتە دەسەڵاتەکانی بەشی ئەو ئەنکات کە بێرھەمھێنانی کۆمپانیای نەوت، بەتایبەت لەدوخیکی لەم شێوێ بەغدا! بۆبە کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن رادەسپیری، کە بەدنیایەو لە ماوەی کورتخایەن و درێژخایەن دا لیکەوتە جیاوازی لێدەکەوێتەو و لێرەدا بەکورتی لیکەوتەکانی لەسەر عێراق و ھەرێمی کوردستان بەم شێوێ دەبێت:

- زیادبوونی بێ متمانە و دوورکەوتنەو لەبەرئێوەبەردنی ھاوبەشی نەوت و گاز
- زیادبوونی تێچوووی کیشەکان بەتایبەتیش راسپاردنی دامەزرێوەکی یاسای وەک کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن لەسەر عێراق، کە لەوانەش ھەرێمی کوردستان پەنا بۆ دامەزرێوە و دادگای دیکە نۆدەوڵەتی ببات.
- دواخستنی کارەکانی پەرەپێدان و بەرھەمھێنان لە کێلگە نەوتیەکانی ھەرێمی کوردستان
- قورسکردن یاخود زەحمەتکردنی کاری کۆمپانیای نۆدەوڵەتیەکان، کە ھەندیکیان ھەم لە ھەولێر و ھەم لە بەغدا کار دەکەن.
- زیادبوونی خەرجییەکانی پاراستنی کێلگە و بلۆکە نەوتیەکان لە ھەرێمی کوردستان بەھۆی زیادبوونی مەترسییەکانەو.
- گۆڕینی گریبەستە نەوتیەکان لەکاتی کە پرسی دیکە وەک قەرزی لێوان کۆمپانیای نۆدەوڵەتیەکان و حکومەتی ھەرێمی کوردستان ھەبێ.
- زیادبوونی گریبەکان لەئاستی سیاسی و نەتەویشەو، لەکاتی کە عێراق بەمۆناخیکی سەخت لەرووی کەشوەھا و ھەژاری و پیکھنەھێنانی حکومەتدا تێدەپەریت.

کۆتایی

لەسەرئەتەر تەواوە ئیستا بێرھەمھێنانی دادگای بالای فیدرالی و بەیاننامە و بێرھەمھێنانی وەزارەتی نەوتی عێراق بە گەمەپەکی سیاسی لێکدەدراو، بەلام لەدوای پەنابردن بۆ کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن، ھەرێمی کوردستان مەترسییەکانی بەجیددی وەرگرتوو و بەشێوێ بەک کە دوو ھیزە سەرکەبەھێنەکی ھەرێمی کوردستان لەبەک نزیک کردو، ھەربۆبەش لەراستیدا پرسی بەکلاکردنەوێ کیشەکان لەرێگە کلیری گۆتیب ستین و ھامیلتۆن وا لە کۆمپانیای نۆدەوڵەتیەکانی بواری نەوت و گاز لە ھەرێمی کوردستان کە مامەلە یاساییەکانیان پێش کارکردنیان بھەن، چونکە ئەمجارە رێکارەکان نۆخوویی و تەنیا لە عێراق نابێت بگرە لە ئاستی نۆدەوڵەتیدا دەبێت.

ئەو نامەبەى كە 19ى ئايار ناوہپۇكەكەى ئاشكرابووہ و وەزارەتى نەوتى عىراق چ ئەوہى كە خۇى بۇ كۆمپانیا نەوتىبەكانى ناردووہ و چ ئەوہى لەرئىگەى كليرى گۆتیب ستين و ھاميلتۆن يەك ناوہپۇك بووہ، مامەلكردنى كۆمپانیا نەوتىبەكان لە ھەريمى كوردستان لەگەل بەغدا، لەكاتيكدە وەزارەتى نەوتى عىراق بپارى دانانى كۆمپانیايەكى نيشتمانى بۇ ھەريمى كوردستان لە ھەولير داوہ لە بپارەكانى پيشووودا دەرکردووہ، كەواتە ئەم دوو رىگە جياوازە، يەك ئامانجى لە پشتەوہبەوہ و كە ھەمان ئامانجى عىراقىبەكان لەسەرەتاي درووستبوونەوہى عىراق، بەلام گۆرانكارى و كيشە نيوخۆبىبەكان رينگربووہ لە جىبەجىكردنيان نەوہكو بپروابوون بە كاركردنى ھاوبەش و بنیاتنانەوہى ھەموو عىراق بەبەكەوہ.

لەكۆتايشدا، ئىستا پيش ئەوہى خەرجىبەكان لەسەر ھەولير و بەغدا زياتر بىت و گرژىبەكان بەرەو ھەلكشانى زياتر بپوات، ئەوا پىداچوونەوہ بە گرئىبەستە نەوتىبەكان دا و گرتنەبەرى رىگاي دانوساندن باشترين بژاردەبە بۇ چارەسەرکردنى كيشەكان، چونكە پابەندكردنى كۆمپانیا نيوودەولەتىبەكانى بوارى نەوت لە ھەريمى كوردستان لەرووى ياسايىبەوہ لەلايەن بەغداوہ دەبىتە قوناخىكى نوي، چونكە چىديكە مانا بۇ كاركردنى ھاوبەش و بنیاتنانەوہى عىراق بەبەكەوہ نامىنيت.

سەرچاوەكان

<https://financialpost.com/pmnr/business-pmnr/iraq-bids-to-control-kurdistan-oil-revenue-with-contract-switch-2> [1]

<https://oil.gov.iq/?page=886> [2]

<https://oil.gov.iq/?page=960> [3]

<https://oil.gov.iq/?page=967> [4]

<https://oil.gov.iq/?page=973> [5]

<https://oil.gov.iq/?page=979> [6]

<https://oil.gov.iq/?page=1021> [7]

<https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/0705202217> [8]

<https://oil.gov.iq/?page=1028> [9]

<https://www.rudaw.net/sorani/middleeast/iraq/200520223> [10]